

УДК 371.134:7.01

DOI: 10.12958/2227-2844-2020-2(333)-1-122-127

Красносельська Катерина Миколаївна,

кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології та кіно-, телемистецтва ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, Україна.

kate.krasnoselska@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2831-9924>

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ МЕДІА МИСТЕЦТВА ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В СУЧАСНІЙ ХУДОЖНІЙ ПРАКТИЦІ

Науково-технічний прогрес ХХ-ХІХ століть здійснив потужний вплив на художню культуру й опосередкував розвиток новітньої художньої практики на технологічній основі. Починаючи з раннього авангарду та модернізму, під впливом досягнень фотографії, кіно, радіо й телебачення суттєво змінювались зображувально-виразні засоби класичних мистецтв, а згодом трансформувались також і самі мистецтва. Усі ці трансформації переслідували мету створення мистецтва майбутнього із урахуванням досягнень культури, мистецтва, науки, техніки, на основі тісної співпраці науковців і митців. Мистецькі об'єкти, що створювались на технологічній основі, поставали засобом візуалізації творчих ідей, технічних та художніх можливостей, закладених в сучасній цивілізації.

Медіа мистецтво (media art) використовує сучасні інформаційні технології (цифрове мистецтво, комп'ютерну графіку, віртуальне мистецтво, мережеве мистецтво, робототехніку, біотехнології тощо) як засоби художньої виразності. Зв'язок зі способом роботи є ключовим для визначення сутності медіа мистецтва; кожен вид медіа мистецтва спирається на ту чи іншу технологію, але при цьому в медіа творчості порушуються певні естетичні, культурологічні та ін. питання. Убачається також, що медіа мистецтво виконує важливу соціальну функцію, оскільки твори медіа мистецтва забезпечують адаптацію людини до технологічних новацій через художню творчість.

З огляду на все вищезазначене вивчення медіа мистецтва є актуальним завданням сьогодення. Теоретико-методологічну основу досліджень складають філософські праці Т. Адорно, В. Беняміна, Ж. Бодрійара, Ю. Габермаса, Ж. Делеза; культурологічні та мистецтвознавчі дослідження О. Аронсона, О. Балашової, Б. Гройса, А. Деникіна, Н. Кириллової, О. Кузнецової, Є. Куценка, Г. Меднікової, Я. Пруденко.

Метою нашої роботи є аналіз творчого потенціалу медіа мистецтва та його використання в сучасній художній практиці.

У сучасних наукових виданнях медіа мистецтво визначається з різних точок зору, зокрема: 1) як мистецтво, що оперує рухомими образами, уміщеними та переосмисленими в тому чи іншому контексті відео-твору (Гройс, 2000); 2) як новітній засіб художньої виразності та художньої комунікації, заснований на використанні найсучасніших інформаційних технологій для донесення художньої інформації (Деникін, 2008); 3) як мистецтво доби медіа, специфічний засіб опису та саморегуляції культури (Балашова, 2010).

Медіа мистецтво залежить від розвитку інформаційних технологій та еволюціонує разом з еволюцією їх програмного забезпечення. Зв'язок з новітніми технологіями, особлива якість мистецьких об'єктів дозволяють аналізувати творчий потенціал медіа мистецтва, вивчати особливості використання медіа мистецтва в сучасній художній практиці.

Майстри сучасного медіа мистецтва багато в чому наслідують творчі досягнення авангардних рухів, що виникли на початку ХХ століття. У той час, на тлі революційних перетворень суспільного життя художники-авангардисти наголосили на початку нової, революційно-експериментальної ери мистецтва, підкреслили необхідність відмови від усього, що вважалось застарілим у художній практиці. У зв'язку із цим тогочасні митці першими звернули увагу на досягнення науково-технічного прогресу як на джерело художньої творчості, усвідомили значення руху та швидкості обміну інформацією в соціальному житті, посилили комунікативні компоненти художньої практики. Зафіксувавши зміні людських почуттів, зумовлені стрімким розгортанням науково-технічної революції, втіленням техніки в буденне життя представники авангардного мистецтва вказали на необхідність принципів змін у мистецтві. Зокрема, статичні мистецькі форми були перетворені на рухомі, на такі, що поєднують пластичні образи з енергією кольору та звуку. У такий спосіб діячі авангардного мистецтва намагались відобразити складну енергійну основу людського буття.

Слід зауважити, що завдяки численним експериментам та відмові від принципів реалістичного зображення авангардне мистецтво перших десятиліть ХХ століття було багато в чому незрозумілим масовій публіці. Тому митці-авангардисти наполегливо шукали комунікативні технології, націлені, по-перше, на залучення аудиторії до творчості, а по-друге, на роз'яснення сутності нового мистецтва як складнику будівництва життя. Творці авангардних творів мріяли про те, щоб художні практики були доступними кожній людині, а художня діяльність набувала масового характеру. За таких умов художні твори слугували б не тільки об'єктами естетичного сприйняття, але й були б доступними для масової творчості або співтворчості. Для пропаганди цих поглядів, для організації виставок авангардного мистецтва використовувались технічні можливості друкованих ЗМІ, реклама, радіо, кіно (Вертов, 1966).

Однією з найважливіших характеристик сучасного медіа мистецтва є його комунікативна складова. Створюючи мистецькі об'єкти, діячі

медіа мистецтва приділяють багато уваги комунікативним процесам, заснованим на трансляції концептуальних ідей. На відміну від лінійності, притаманної творам класичного мистецтва, медіа митці формують складні об'єкти, спрямовані на нелінійне відтворення множини рівнів суб'єктивного досвіду. При цьому смисли, що транслюються, можуть бути різними: від актуалізації питань буденного життя, соціальних або культурних питань до осмислення загальних філософських, етичних та естетичних проблем.

Зміст мистецького медіа об'єкту опосередкований рухом множини динамічних образів. Таким чином, кожен твір медіа мистецтва демонструє безліч значень, що породжує в сприйнятті людини варіативно-рухому «мережу» концептів. Тим самим активізується людське мислення, виникає бажання розуміння та співтворчості. Отже, твори медіа мистецтва здатні посприяти творчому пошуку індивідуальних засобів оперування смислами з боку глядача.

Вагомими для сучасного медіа мистецтва є художні практики бодіарту, перформансу, хепенінгу тощо. Сутність подібних практик можна позначити як намагання максимального «злиття» художньої творчості з життям, стремління встановити діалог митця з публікою, залучити до сфери естетичного велику кількість поза естетичних (побутових або технологічних) явищ та елементів, адаптувати людину до її власного оточення.

У підсумку слід наголосити на такому. Поширення медіа на всі сфери приватного та суспільного життя людини призводить до неминучих змін культурного ландшафту. Медіа мистецтво є видом художньої практики й одночасно засобом комунікації, що змінює традиційні ролі автора й реципієнта (користувача), трансформує класичні уявлення щодо твору мистецтва, наголошує на значенні діалогу в міжособистісних стосунках. Медіа мистецтво використовує інформаційні технології у незвичний спосіб. Перетворюючи інформаційні технології на засіб художньої виразності та художньої комунікації, медіа мистецтво намагається створити інтелектуально та емоційно насичене інформаційне середовище, здатне посприяти розкриттю творчого потенціалу кожної людини.

Список використаної літератури

- 1. Гройс Б.** Музей как медиальная среда. *Искусство кино*. 2000. Вып. 1. URL: <http://www.kinoart.ru/archive/2000/01/n1-article16> (дата звернення 14.02.2019).
- 2. Деникин А. А.** Время, пространство и действие в зеркальных отражениях экранных проекций видеоарта. *Проблемы филологии, культурологии и искусствоведения*. 2008. Вып. 3. URL: <http://ap.rsuh.ru/article.html?id=1032018> (дата звернення 15.05.2019).
- 3. Балашова О.** Медиаискусство как механизм самоописания и саморегуляции культуры. *Медиафилософия IV. Методологический инструментарий медиафилософии. Сборник тезисов; под ред.*

А. И. Иваненко. СПб.: Санкт-Петербургское Философское общество, 2010. С. 61–64. **4. Вертов Д.** Статьи. Дневники. Замыслы. М.: Искусство, 1966. 320 с.

References

1. Groys B. (2000). Musey kak mediyal'naya sreda [Museum as medium]. *Iskusstvo kino*, 1. Retrieved from <http://www.kinoart.ru/archive/2000/01/n1-article16> (data zvernennia 14.02.2019) [in Russian]. **2. Denikin A.** (2008). Vremya, prostranstvo i deystviye v zerkal'nykh otrazheniyakh ekrannykh proyektsiy videoarta [Time, space and action in the mirror reflection screen projections video art]. *Problemy filologii, kul'turologii i iskusstvovedeniya*, 3. Retrieved from <http://ap.rsuh.ru/article.html?id=1032018> (data zvernennia 15.05.2019) [in Russian]. **3. Balashova O.** (2010). Mediaiskusstvo kak mekhanizm samoopisaniya i samoregulyatsii kul'tury [Media art as a mechanism self-descriptions and self-regulation of culture]. *Media filosofiya IV. Metodologicheskii instrumentarii mediafilosofii. Sbornik tezisov* (pp. 61-64). SPb.: Sankt-Peterbugskoye Filosofskoye obshchestvo [in Russian]. **4. Vertov D.** (1966). Stat'i, dnevniki, zamysly [Articles, diaries, designs]. Moskva: Iskusstvo [in Russian].

Красносельська К. М. Творчий потенціал медіа мистецтва та його використання в сучасній художній практиці

Стаття присвячена актуальним питанням медіа мистецтва та використанню його творчого потенціалу в художній практиці. Науково-технічний прогрес ХХ-ХІХ століть здійснив потужний вплив на художню культуру, спричинив значні трансформації художніх практик. Одним із напрямів трансформації було створення мистецьких об'єктів на основі синтезу науки і мистецтва, із залученням творчих зусиль науковців і митців. Подібні мистецькі об'єкти сприяли візуалізації інноваційних наукових ідей, сприяли адаптації людини до сучасного технологічного середовища. Розвиток художніх практик на технологічній основі дозволяє звернути увагу на феномен сучасного медіа мистецтва.

Здійснений аналіз сучасних підходів до визначення змісту поняття «медіа мистецтво». Доводиться думка, що медіа мистецтво залежить від розвитку інформаційних технологій та еволюціонує разом з еволюцією їх програмного забезпечення. Зв'язок з інформаційними технологіями, особлива якість мистецьких об'єктів дозволяють аналізувати творчий потенціал медіа мистецтва, вивчати особливості використання медіа мистецтва в сучасній художній практиці.

Сучасне медіа мистецтво наслідує творчі настанови художнього авангарду початку ХХ століття. Представники цього напрямку першими звернули увагу на досягнення науково-технічного прогресу як на джерело художньої творчості. Медіа мистецтво змінює традиційні ролі автора й реципієнта, трансформує класичні уявлення щодо твору мистецтва, наголошує на значенні діалогу в міжособистісних стосунках.

Унаслідок перетворення інформаційних технологій на засіб художньої виразності та художньої комунікації медіа мистецтво створює інтелектуально та емоційно насичене інформаційне середовище, що сприяє розкриттю творчого потенціалу особистості.

Ключові слова: медіа мистецтво, художня практика, художній авангард, комунікація, творчість.

Красносельская Е. Н. Творческий потенциал медиа искусства и его использование в современной художественной практике

Статья посвящена актуальным вопросам медиа искусства, использованию его творческого потенциала в художественной практике. Научно-технический прогресс XX-XIX столетий оказал значительное влияние на художественную культуру, способствовал трансформациям художественных практик. Одним из направлений трансформации было создание художественных объектов на основе синтеза науки и искусства, с привлечением творческих усилий ученых и художников. Подобные художественные объекты способствовали визуализации инновационных научных идей, содействовали адаптации человека к технологической среде.

Осуществлен анализ научных подходов к определению содержания понятия «медиа искусство». Показана связь медиа искусства с информационными технологиями; особенное качество художественных объектов позволяет изучать особенности технологий медиа искусства в современной художественной практике.

Медиа искусство наследует творческие установки художественного авангарда начала XX столетия. Представители этого течения первыми обратили внимание на достижения научно-технического прогресса как на источник художественного творчества, усилили коммуникативный компонент художественной деятельности. Медиа искусство функционирует как вид художественной практики и одновременно как средство коммуникации. Наследуя творческие установки художественного авангарда, медиа искусство изменяет роли автора и реципиента, трансформирует классические представления о произведении искусства, подчеркивает значение диалога в межличностных отношениях.

Используя информационные технологии, медиа искусство стремится создать интеллектуально и эмоционально насыщенную информационную среду, способствующую раскрытию творческого потенциала личности.

Ключевые слова: медиа искусство, художественная практика, художественный авангард, творчество, коммуникация.

Krasnoselska K. The Creative Potential of Media Art and Its Use in Contemporary Art Practice

The article is devoted to pressing issues of media art, the use of its creative potential in artistic practice. Scientific and technological progress of the 20-21 centuries had a significant impact on the artistic culture, contributed to a significant transformation of artistic practices. One of the areas of transformation was the creation of art objects based on the synthesis of science and art, with the involvement of the creative efforts of scientists and artists. Such art objects contributed to the visualization of innovative scientific ideas, contributed to the adaptation of man to the modern technological environment. The development of artistic practices on a technological basis allows you to pay attention to the phenomenon of modern media art.

The analysis of scientific approaches to the definition of the concept of "media art" is carried out. Media art depends on the development of media technologies, the connection with the latest technologies, the special quality of art objects allows us to analyze the creative potential of media art, to study the features of using media art in modern art practice.

Media art inherits in many respects the creative discoveries of avant-garde art from the beginning of the 20th century. Representatives of this movement were the first to draw attention to the achievements of scientific and technological progress as a source of artistic creativity and appreciated the significance of the movement and the exchange of information for public life.

Media art transforms information technology into a means of artistic expression and artistic communication; Media art seeks to create an intellectually and emotionally rich information environment conducive to unleashing the creative potential of the individual.

Key words: media art, art practice, artistic avant-garde, creativity, communication.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2020 р.

Прийнято до друку 01.03.2020 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Савченко С. В.